

5 AANWEZIG

- de leden: de heer R. Doorn (GroenLinks), mevrouw P.J.M. Fens (GroenLinks),
mevrouw K.A. Schoonheim-Bakker (GroenLinks), de heer C.J. Kindt
(PvdA), de heer W.A.M. Loonen (CDA), de heer H.G. Roeleveld (CDA),
10 mevrouw Y.M. de Boer-Kocx (VVD), de heer G.M. Rozemeijer (VVD), de
heer F.C. Sanders (VVD), de heer M. Haalboom (POV), de heer
J.W.P. Hendriks (POV), mevrouw A. Smit-de Ridder (POV), de heer
H.A. Kramer (D66)
- wethouders: de heer J.M. Schalkwijk, de heer R. Ossendorp, de heer T. Pietersma,
15 de heer R.F.T. van Wanrooij
- de voorzitter: mevrouw A.J. Michel-de Jong
- de griffier: mevrouw I.P. Vrolijk
- afwezig m.k.g.: de heer K.I.J. Luttik (POV), de heer C.J.M. Doorenbos (VVD), de heer
G.L. Hoovenstat (BVNL), mevrouw M. Klootwijk (PvdA)
- 20 gasten: de heer A. van Dijk, commissaris van de Koning, mevrouw S. de Kroon,
plaatsvervangend kabinetschef, de heer J. Pistor, regiomanager, de heer
V. de Haan, kabinetsmedewerker
- verslaglegging: mevrouw C. Wilms, DemiSec

25 **AGENDA**

1. Opening
2. Welkom aan commissaris van de Koning A. van Dijk aan Wormerland
3. Bestuurlijke toekomst
- 30 4. Weerbaarheid en integriteit
5. Sluiting

35 **1. Opening**

De voorzitter: Zo, goedenavond, goedemiddag. Ik open deze mooie raadsbijeenkomst, met
excuus dat de commissaris en ik ietsje te laat zijn. Ja, dat had alles te maken met de
gepassioneerde rondleiding die wij net gehad hebben bij de Lassie fabriek. Ja, je weet hoe
dat gaat. Passie kost soms ietsje meer tijd, dus wij hebben daar wel van kunnen genieten
40 commissaris. Ik wil jullie allen hartelijk welkom heten. Ik heb een aantal berichten van
verhinderende ontvangen van de heer Doorenbos, mevrouw Klootwijk, de heer Hoovenstat en
de heer Luttik.

45 **2. Welkom aan commissaris van de Koning A. van Dijk aan Wormerland**

De voorzitter: Een bijzonder welkom natuurlijk aan commissaris Van Dijk, en ook aan de
plaatsvervangend kabinetschef mevrouw De Kroon, hartelijk welkom en natuurlijk iedereen
die op de publieke tribune aanschuift, ook welkom. Nou, ik kijk meteen maar even naar de
commissaris als inleiding/aftrap, mag ik u het woord geven?

50

De heer Van Dijk: Zeker, nu kort kokend en als toverrijst zeg maar. Ik heb eindelijk het geheim ontfutseld van de kort kokende rijst en waarom die nooit kan mislukken ondanks de hoeveelheid water. Dat is toch wel... een kinderdroom komt in vervulling. Nee, mooi om te zien. Nou, fijn dat ik hier te gast mag zijn. Een bijzondere dag. Niet alleen omdat het woensdag is, maar het is mijn laatste ambtsbezoek in mijn periode. Dat betekent dat ik het hele rondje door de hele provincie heb gemaakt. Toen ik startte nog 47 gemeenten, het zijn er nu 44, maar... en alle gemeenten bezocht in het kader van mijn functie als rijksorgaan. Je wordt geacht één keer in je ambtsperiode minimaal bij een gemeente te zijn, nou ben ik hier vaker geweest, ook met de benoeming natuurlijk van de burgemeester en hebben wij als raad en vanuit mijn functie elkaar vaker gesproken, maar het idee erachter is om daar ook verslagen van te maken. Niet zozeer van ieder ambtsbezoek afzonderlijk, maar wel voegen wij ze bij elkaar over wat gebeurt er? Wat ervaart u in de lokale politiek? Wat zijn de uitdagingen? Dat doe ik in een paar slagen. Het eerste gesprek is eigenlijk met het college. Dat is wat meer vertrouwelijk. Hoe gaan we met elkaar om? Wat zijn de uitdagingen die spelen? Een gesprekje met de driehoek en ik denk een jaar geleden, twee jaar geleden, zijn wij daarmee begonnen omdat ik het belangrijk vond om te kijken hoe de samenwerking is tussen griffier, de gemeentesecretaris en de burgemeester. Alle drie vanuit hun verantwoordelijkheden, maar wel alle drie natuurlijk verantwoordelijk ook voor de bestuurscultuur, zou je kunnen zeggen. Het functioneren van de raad, het functioneren van de organisatie, het functioneren van het college en natuurlijk de rol van de burgemeester die eigenlijk verschillende petten op heeft op verschillende momenten. Daarna iets maatschappelijk. Nou, in dit geval is ervoor gekozen om even langs, ik denk, uw trots te gaan, de Lassie fabriek. In ieder geval de mensen die daar werken dragen dat meer dan uit en inderdaad zo enthousiast dat wij het kort kokende even vergeten waren en wat langer werden meegenomen en dat eindigt dan met een gesprek met uw raad. En meestal bereidt u daar een aantal onderwerpen die u met mij wilt bespreken, soms zijn er onderwerpen die ik met u zou willen bespreken. En het is natuurlijk relevant, de gesprekken duren voort in het kader van de WOL: Wormerland, Oostzaan en Landsmeer. Het is interessant om van u te horen hoe u daarin zit als raad en hoe u daar de komende tijd mee verdergaat. Ja, en dan hoop ik dat dat een goed beeld geeft van hoe het bestuur van Wormerland ervoor staat en hoe u de komende jaren kijkt naar uw toekomst.

3. Bestuurlijke toekomst

De voorzitter: Ja, dank u wel, commissaris. Ik denk een mooi bruggetje naar het eerste agendapunt wat wij op de agenda hebben staan. Dat is inderdaad die bestuurlijke toekomst. Ik zou graag het woord willen geven aan mevrouw Schoonheim van GroenLinks. Die zal namens de werkgroep WOL het lopende proces tussen Wormerland, Oostzaan en Landsmeer schetsen.

Mevrouw Schoonheim: Ja, dank u wel en ook hartelijk dank voor uw komst en de gelegenheid voor ons om het gesprek over onze bestuurlijke toekomst met u te voeren. Het is uiteraard een essentieel onderwerp voor iedere gemeente en dus ook voor Wormerland. We zijn er, zoals u weet, al erg lang mee bezig. Ook voor de eventuele kijkers thuis neem ik u graag mee in een korte duik in de meer recente geschiedenis op dit onderwerp om de huidige ontwikkelingen van Wormerland ook goed in context te kunnen plaatsen. Op 30 juni 2022 is er een motie, unaniem, aangenomen in de raad van Wormerland. Dat is het startschot geweest van ons traject Bestuurlijke toekomst. Een aanleiding voor deze motie was onder andere de zelfevaluatie die ook in 2020 had plaatsgevonden en ook toen al de overweging dat kleine gemeentes steeds meer onder druk komen te staan. In de uitvoering op die motie is er een traject opgestart waarin we met behulp van een extern adviesbureau uiteindelijk zeven scenario's hebben getrechterd tot drie voorkeursscenario's. Dat zijn dan: zelfstandig, maar niet alleen - model netwerkgemeente, Groot Waterland - model bestuurlijke fusie en de nul+, dat is het model ambtelijke fusie, met als voorkeur om dit met meer gemeentes dan de huidige OVER-constructie van Wormerland en Oostzaan te kunnen doen.

Deze drie voorkeursscenario's zijn toen door het college besproken in verkennende gesprekken met delegaties van verschillende gemeentes in Zaanstreek-Waterland. Op dat moment leek er bij potentiële partnergemeenten geen animo te zijn voor het model ambtelijke fusie. Tegelijkertijd zijn de genoemde voorkeursscenario's ook meegenomen in een participatieproject voor inwoners. Uiteindelijk heeft de vorige raad in februari 2022 een richtinggevend advies geformuleerd voor de nieuwe raad. In dit advies werd aanbevolen om, ik citeer, het te houden bij zelfstandigheid van de gemeente en te investeren in de nul+-variant, met inbegrip van de bij die hoofdrichting vermelde en aanbevolen aandachtspunten. Ook werd in dit advies aanbevolen om onderzoeken te doen naar de impact van fusievarianten op behoud van de lokale identiteit, de impact van fusievarianten op het financiële perspectief en de toekomstbestendigheid voor de langere termijn en de impact van fusievarianten op lokale en regionale bestuurskracht. De huidige raad heeft vervolgens in februari het besluit genomen om de aanbevelingen van de vorige raad in zijn geheel over te nemen. Zowel het besluit van de vorige, als van de huidige raad was overigens niet unaniem. Een zwaarwegend aspect om toch te kiezen voor de nul+-variant en op die manier zelfstandig te blijven was het behoud van de lokale identiteit. Misschien kan de commissaris vanuit zijn kennis en ervaring hier straks ook iets over delen met ons. In hoeverre is de lokale identiteit afhankelijk van de vorm van bestuur? In oktober 2023 heeft de raad het besluit genomen om te starten met de voorgenomen onderzoeken over de impact van fusievarianten. Dit ter verdere verdieping in en voorbereiding op mogelijke toekomstige ontwikkelingen in de bestuurlijke toekomst van Wormerland. Vervolgens is er in december 2023 een motie aangenomen waarin de raad zich uitspreekt voor overleg met de raden van Oostzaan en Landsmeer voor het verkennen van een gezamenlijke onderzoeksopdracht omtrent ambtelijke en bestuurlijke samenwerking. Dit leidde in mei 2024 tot het zogenaamde Van der Valk-overleg waarbij wij met de raden van Wormerland, Oostzaan en Landsmeer hebben gekeken naar wat ons bindt en tot de beeldende conclusie kwamen dat groen meer is dan een kleur. Concreet spraken we met de drie gemeentes af om een gezamenlijke werkgroep op te richten, de werkgroep WOL. Deze werkgroep komt op regelmatige basis bijeen en er zijn in een mooi tempo stappen gezet. Begin oktober 2024 hebben de drie raden ingestemd met de keuze voor het onderzoeksbureau & Van de Laar waarna het onderzoek is gestart met als hoofdvraag: hoe kunnen Wormerland, Oostzaan en Landsmeer komen tot een toekomstbestendige vorm van samenwerking? Om deze vraag te kunnen beantwoorden wordt aan de hand van toetsingscriteria gekeken naar een ambtelijke fusie en naar een bestuurlijke fusie. Nieuw daarbij is dat er gekeken wordt naar deze varianten voor Wormerland, Oostzaan en Landsmeer samen. In februari 2025 verwachten wij dan de uitkomsten van dit onderzoek waarna de raden een mening zullen vormen. Intussen is er een groeiend gevoel van urgentie in Wormerland. Dit in verband met verschillende factoren, zoals de beweging van de ons omringende gemeenten, maar ook dat wij steeds meer uitdagingen op ons af zien komen vanuit het rijk. Kunnen wij onze inwoners nog voldoende bedienen in de huidige vorm? In de werkgroep WOL bouwen wij met enthousiasme en inzet aan de samenwerking. Ook de raden laten veel inzet zien bij de verschillende bijeenkomsten die worden georganiseerd ten behoeve van het onderzoek. Men is in groten getale aanwezig en doet actief mee. Zo ontstaat er al doende meer connectie en begrip over en weer. De uitkomst van het onderzoek wachten wij dan ook actief af. De uitkomst is natuurlijk nog ongewis en daarom bereiden wij ons ook voor op een plan B. Naast de eerdergenoemde lokale identiteit is ook de lokale en regionale bestuurskracht een belangrijk element. Daarom zijn wij benieuwd of de commissaris ons kan meegeven hoe hij als portefeuillehouder vanuit de provincie hiernaar kijkt. Wat is er nodig om een voldoende regionaal bestuurskrachtige gemeente te zijn? En hoe verhoudt de wens voor een voldoende krachtige regio zich tot de wens voor een toekomstige bestendige gemeente? Daarnaast, wat is ervoor nodig om een toekomstbestendige gemeente te zijn? We zijn erg benieuwd naar de inzichten van de commissaris hieromtrent. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Schoonheim. Ik denk een hele mooie toelichting eigenlijk op waar we staan in het proces en ook een uitnodiging aan de commissaris om te

reageren op een aantal aspecten. Ik stel me zo voor dat we eerst de commissaris nu de gelegenheid geven om te reageren en dat we dan met elkaar het gesprek voeren en ik wil u graag uitnodigen, allen, om daar actief een bijdrage aan te leveren. Uw vragen en opmerkingen zo meteen gewoon te maken. We gaan niet volgens termijnen werken of iets dergelijks, het is gewoon een open gesprek met elkaar. Commissaris?

De heer Van Dijk: Ja, mevrouw de voorzitter, ik ben blij dat Wormerland ook met dit proces bezig is, want ik denk dat het heel verstandig is dat u niet langs de zijlijn kijkt wat er in de omgeving gebeurt, maar dat u uiteraard eerst naar uw eigen bestuurskracht kijkt, maar vooral kijkt: wat gebeurt er in de omgeving? En het zal geen geheim zijn dat ik regionale samenwerking heel belangrijk vind. Ik heb eigenlijk van het begin af aan dat ik commissaris ben gezegd van: ik vind het belangrijk dat de deelregio's in Noord-Holland goed samenwerken, goed functioneren, omdat zij ook plezier van elkaar kunnen hebben. Maar op het moment dat er in een ketting zwakke schakels ontstaan, simpelweg omdat gemeenten bijvoorbeeld al zoals langere tijd geleden Landsmeer heeft besloten om niet meer zelfstandig verder te willen gaan, Oostzaan is bezig, ja, dan komen er schakeltjes die ongetwijfeld, al zou je zelf niet willen bewegen je wel moet bewegen, omdat je omgeving beweegt. Dat is ook uw opmerking, denk ik, en wat uw raad heeft geconstateerd. Ik ben ook blij dat u daarnaar gehandeld heeft om te zeggen; nou, we blijven in ieder geval niet stilzitten en we gaan kijken hoe wij ons gaan positioneren, als Wormerland, in die bewegende panelen. Want de regio Zaanstreek-Waterland, ik heb al een paar jaar geleden met alle burgemeesters bij elkaar gezeten en toen hebben we eigenlijk dezelfde discussie gehad, maar toen was de regio er nog niet aan toe om op dit niveau dat gesprek te voeren. Ik denk dat de burgemeester zich dat ook nog kan herinneren. En ja, die situatie is op dit moment wel anders. Dus ik ben ook heel blij dat u met de collega's van Oostzaan en Landsmeer om tafel zit om daar met elkaar over te praten a. om elkaar beter te leren kennen en ook om b. te kijken van nou, wat zou dan een toekomstbestendig scenario zijn. Op die uitkomst kunnen wij niet vooruitlopen, maar het is wel heel fijn dat u ook aan een plan B denkt als... want als je drie kikkers in een kruiwagen hebt en twee besluiten een andere kant op te gaan, dan moet u ook een plan B hebben. Die identiteit vind ik wel een hele belangrijke, want dat is iets waar je vandaag de dag al mee bezig bent en ik denk dat de meeste mensen zich daar ook het meeste zorgen over maken. Is het nog wel ons dorp? Blijft het ons dorp? De typische kenmerken die spelen. Maar dat geldt niet alleen voor u, dat geldt natuurlijk ook voor Oostzaan en dat geldt ook voor Landsmeer en dat geldt natuurlijk ook voor Wormerland. Niet zo lang geleden was ik ook in Landsmeer op...

De voorzitter: Oostzaan.

De heer Van Dijk: Nee, Landsmeer ook, want ik wilde Landsmeer door en dan ben je in Den IJp en dan hebben ze daar een dorps huis wat gerund wordt door vrijwilligers en daar speelt gewoon de fanfareband die wereldkampioen is. Dus in die zin moeten wij niet vergeten dat er heel veel mooie dingen gebeuren. Zo was ik onlangs in Oostzaan. Daar zijn zelfs twee operetteverenigingen. En zo heb je in Wormerland ook vrijwilligerswerk en heel veel mooie verenigingen. Ik denk dat bij iedereen dat na aan het hart ligt en dat het vooral niet moet gaan over dat je dat kwijtraakt, maar dat je dat juist wilt behouden. Dus die identiteit is enorm van belang, of je nou plan A of plan B of plan C hebt die moet eigenlijk, wat mij betreft, vooraan staan. Dat is ook waarom het zo belangrijk is dat je in de zoektocht naar een bestuurskracht... Wat mij betreft is bestuurskracht dat je dat overeind wilt houden, in welke vorm dan ook. Dat kan zelfstandig zijn, maar dat kan ook in samenhang met anderen zijn. Ik denk wel dat we ervaring hebben, die ervaring heeft u ook, dat in ambtelijke samenwerkingsverbanden zonder einddoel het heel lastig is om tot een goed construct te komen. Dat is niet uniek voor de OVER-gemeenten, dat zien we ook bij andere ambtelijke samenwerkingsverbanden. Als daar niet echt ook bestuurlijk de wil achter zit om dingen samen te doen vanuit een zeer goed gedragen visie is het, als ambtelijke organisatie, best

lastig om daar ondersteuning aan te verlenen. Dus het proces wat nu gaande is, daar kijken wij natuurlijk ook vanuit de provincie heel erg naar. Mijn vraag zal ook zijn, waar kunnen wij daarbij helpen, want dat is ook vanuit die bestuurskracht heel belangrijk dat u... Nou, als daar ondersteuning bij nodig is, dan willen wij dat graag geven. Ideaalplaatsjes bestaan

5 natuurlijk niet. Die hebben wij ook niet. Wat ik ook heel belangrijk vind, maar dat proef ik ook een beetje uit uw bijdrage, u gaat erover, dat is best ook wel een zware last, want als je als gemeenteraad daar een besluit over moet gaan nemen straks, dan weet je dat er veel sentiment, veel emotie en van alles zal gaan spelen, maar dan hoop ik dat u zover bent dat u ook vanuit dat plan B wel nagedacht heeft over hoe u juist die identiteit met al die elementen

10 die ik net noemde, naar de toekomst ook kunt blijven garanderen. Want dat is, denk ik, wat je de inwoners graag wilt bieden. Een fijne leefomgeving die... Nou ja, waar het fijn wonen, werken, recreëren en leven is. Dus dat is, denk ik, een hele belangrijke. En ja, wat ik wel heel fijn vind is dat u daar gelijk in optrekt, want ik heb ook gebieden in de provincie waar vier gemeenten in hetzelfde proces zitten, met vier verschillende onderzoeksbureaus in een

15 ander tempo. Nou, dan wordt het heel lastig, want dan ga je natuurlijk heel erg wachten op elkaar. Volgens mij is het juist heel erg verstandig om dat juist bij elkaar te brengen en daar ook gezamenlijk over na te denken. Ja, ik ga dat natuurlijk enorm volgen. Ook omdat ik nu, in deze periode, de portefeuille Bestuur heb en daar gaat het dus heel erg ook gewoon over bestuurskracht, maar ook over het ondersteunen van gemeenten en kijken daar waar wij

20 kunnen helpen. Ik heb altijd het idee dat als je op zoek... als je die identiteit een soort van vorm wilt geven, dat het ook eigenlijk wel een heel leuk proces kan zijn, want dat is eigenlijk ook een soort van reclamefolder maken van je... Nou, net als u ooit een mooi profiel maakte voor de komst van de nieuwe burgemeester, waarbij je ook iets moois over je gemeente zegt, dat is met identiteit ook. En samen daarnaar op zoek gaan wat de kernwaarden zijn

25 van Wormerland, in welke vorm dan ook die je overeind wilt houden, ik denk dat dat het allerbelangrijkste is van de zoektocht waar u nu in zit. En dan de regionale. Ja, daar begon ik eigenlijk een beetje mee. Ja, ik vind die heel erg belangrijk, omdat ik denk dat je juist in regioverband ook samen, met elkaar, zaken op orde kunt hebben en houden. Dat heeft u op dit moment ook. Gezamenlijke Veiligheidsregio, GGD, et cetera. De Veiligheidsregio,

30 bijvoorbeeld Zaanstreek-Waterland, is niet de grootste. Volgens mij zelfs de kleinste, maar als daar kikkers uitspringen, ongeacht welke gemeente het betreft, maar dan voelt iedereen dat er in een keer schuivende panelen zijn. Dus dan moet je weer opnieuw met elkaar gaan zoeken naar een soort van evenwicht. Dus, volgens mij zitten jullie in een hele spannende periode, te meer omdat er in 2026 weer verkiezingen aankomen. Het liefst zou ik zien dat

35 deze drie gemeenten een ei leggen voor die tijd, zodat straks niet de inzet van de toekomst een verkiezingscampagne wordt, maar dat in de verkiezingscampagne veel meer is, hoe gaan we dat vormgeven met elkaar? Want ja, u bent nu bij machte om de echte beelden, zoals u die dagelijks ervaart, de uitdagingen, de verantwoordelijkheden die u van Den Haag op uw schouders krijgt, het wordt niet minder, dat wordt alleen maar meer. Kortom, die

40 uitdaging wordt dus steeds groter. Het zou jammer zijn als... Nou ja, wat we een beetje in Wijdmeren hebben gezien destijds, waarbij eigenlijk die hele procedures werden stopgezet, maar de achterliggende reden waarom die procedure in gang werd gezet destijds, tot een bestuurlijke fusie is nooit echt aangepakt, met als gevolg dat er gewoon drie, vier jaar verloren is gegaan en gelukkig nu, op een hele goede, verstandige wijze de raad daar

45 besloten heeft: nee, toen konden we het niet, nu gaan we het alleen niet redden. We gaan onze eigen identiteit inbrengen in een ander construct. In dit geval met Hilversum. Dus het is een hele spannende, uitdagende periode. Ja, ik wens u daar veel wijsheid toe. Maar ik bied u ook aan dat wij, als provincie, daar graag over mee willen denken en werken. Ik was onlangs in Oostzaan op bezoek. Daar had ik ook een aantal medewerkers meegenomen die

50 vanuit interbestuurlijk toezicht, maar ook bestuurskracht... Omdat er soms heel veel vragen leven en dan is het goed om in een interactie met elkaar al die vragen te beantwoorden, zodat u, als u uiteindelijk tot keuzes komt, dat weloverwogen kunt doen met de juiste informatie.

De voorzitter: Ja, dank aan de commissaris. Ik kijk even naar mevrouw Schoonheim. Zijn er nog punten blijven liggen uit uw betoog? Ik denk het niet? Nee? Oké, hartstikke goed. Dan wil ik graag het gesprek openen over dit onderwerp. Wie wil iets vragen of iets zeggen hierover? Ja, dat is de heer Loonen van het CDA.

De heer Loonen: Dank u wel, voorzitter. Ik heb de commissaris horen zeggen dat we alles met een doel moeten gaan doen. U gaf aan dat er een bepaald einddoel moet zijn, dus de gesprekken waarin we dan nu zitten, de keuzen die we daarin maken, daar moet uiteindelijk een einddoel voor zijn. Ik vat het een klein beetje op van het einddoel of de keuze die wij nu maken, stel dat wordt een bepaalde manier van samenwerken met twee andere gemeentes, dat dat dan wellicht een einddoel is, bestuurlijke samenwerking of bestuurlijke fusie. Is dat dan het einddoel wat u daarmee voor ogen hebt? Dat dat uiteindelijk het einddoel is waar wij naartoe moeten gaan?

De voorzitter: De commissaris.

De heer Van Dijk: Ik ben goed opgevoed. Ik moet ook eerst wachten tot ik de beurt krijg. Ja, ik vermijd het woord stip, omdat uw burgemeester mij heeft gezegd, stip mag ik niet meer zeggen. We gaan het niet over stip hebben. Nee, ik zeg niet dat dat een bestuurlijke fusie is, want ik wil hier niet weggaan met de gedachte dat de commissaris zegt dat u bestuurlijk moet fuseren. Er zijn meerdere, verschillende vormen. Kijk, u heeft nu een aantal jaren ervaring met ambtelijke samenwerking. Nou, dat leidt in ieder geval ertoe dat u in de situatie zit waar u nu zit en zegt van nou, eigenlijk is dat nog niet helemaal af, dus er moet nog wat meer gebeuren. Daar heeft u nu Landsmeer bij betrokken. Wat ik bedoel met een einddoel is wel, dat je uiteindelijk... Stel u voor, u gaat met drie gemeenten verder, in welke vorm dan ook, dat zou een ambtelijke samenwerking kunnen zijn, dat kan een bestuurlijke fusie zijn of wie weet federatief, wat iedereen ook bedenkt. Iedere ambtelijke organisatie die u daaronder wilt hangen zult u wel een duidelijke visie moeten meegeven, want het kan niet zo zijn dat één ambtenaar drie heren dient. Dus dan moet je echt heel duidelijk weten, wat gaan we dan samen doen? En hoe gaan we dat samen doen? Het motto van de BUCH was: samen, maar toch apart. Dat gaat niet werken in een ambtelijke organisatie, want dan krijgt één ambtenaar drie heren en dan wordt hij in plaats van efficiënter wordt hij ineffectiever, omdat hij tachtig uur in de week moet gaan werken om al die mensen te gaan bedienen. Kortom, zo een visie, dat moet je met elkaar wel uit durven spreken. Wat ik dan merk is dat vaak, als dat niet gebeurt, de raad ervaart: wij zijn niet meer democratisch gelegitimeerd over de processen die plaatsvinden. Wij verliezen onze autonomie. Nou, ik denk dat je daar van tevoren heel goed over na moet denken, in welke vorm dan ook, dat dat niet dan later weer gaat opbreken, want ja, dan merk je dat zo een organisatie het heel lastig vindt om drie raden te gaan volgen. Ik heb niet zo goed de oplossing, want tot nu toe merk ik dat bij de ambtelijke samenwerkingsverbanden allemaal in mijn provincie er altijd eigenlijk wel iets schuurt of iets in dat vlak niet goed gaat, dus wij willen ook daar graag van leren. Want ik zou willen dat ik hier een oplossing zou kunnen bieden en zeggen: nou, kijk, als u het langs deze weg doet, dan lost u dat allemaal op. Een ding weet ik wel, het begint erbij dat de raad, en uiteindelijk ook dan uw dagelijks bestuur in de vorm van het college, heel nadrukkelijk langs zo een weg, met zo een visie zou kunnen gaan werken. En dat zou, en dat zeg ik nog maar even, ZOU een bestuurlijke fusie kunnen zijn. Afhankelijk van waar u op uitkomt. Dat zal het onderzoek, denk ik, ook voor een deel wel aangeven.

De voorzitter: Ja, was dat zo een voldoende antwoord? Ja? Wie wil nog meer iets zeggen of opmerken? Ja, dat is mevrouw Fens van GroenLinks.

Mevrouw Fens: Ja, ik heb een vraag die eigenlijk betrekking heeft op de omvang van de samenwerking, want of het nou ambtelijk is of dat het een fusie is, we zijn nu in gesprek met drie gemeentes. Als je dan kijkt naar de toekomst zijn er dingen waar wij op moeten letten

om te komen tot een samenwerking die echt toekomstbestendig is? Kunt u daar iets over zeggen?

Een punt waar ik, wat ik mij ook afvraag, dat als je een samenwerking hebt die wat kleinschaliger is, kan het dan zo zijn dat inwoners zich wat meer vertegenwoordigd voelen in de toekomstige gemeenteraad of in zo een samenwerkingsverband, omdat als je bijvoorbeeld een gezamenlijke raad hebt na een fusie en het gaat om een fusie van een aantal kleine gemeentes, dan is het zo dat inwoners uit de drie gemeentes hun eigen vertegenwoordiger ook meer in zo een raad vertegenwoordigd zien. Zijn dat ook elementen die van belang zijn waar wij op..., wat onze aandacht zou moeten hebben, als het gaat om de toekomst?

De voorzitter: De commissaris.

De heer Van Dijk: Nou ja, dat is best een ingewikkeld antwoord, want vanochtend in het gesprek met de burgemeester geeft de burgemeester aan hoe fijn het is als je je inwoners kent, omdat je dan ook een-op-een zorg kunt verlenen, dicht nabij. Dat snap ik en dat voel ik. Maar op heel veel andere punten, als het gaat om de sociale zorg, dan zijn wij eigenlijk al heel erg geregionaliseerd. Dan zie je dat dat eigenlijk nou ja, zelfs een stad als Amsterdam kan dat bij wijze van spreken niet alleen, dus zij werken wel in een groter construct. Een mooi voorbeeld vind ik, in het kader van de, dat was dan een bestuurlijke fusie van Langedijk en Heerhugowaard in Dijk en Waard, en daar was een motie aangenomen in de Tweede Kamer dat er al heel snel een evaluatie moest komen van Sint Pancras en Koedijk of zij nog wel bij Dijk en Waard wilden blijven of niet naar Alkmaar wilden. Maar dat onderzoek heeft zich vooral toegespitst op: voelen de Koedijkers en Sint Pancrassers zich nog steeds Sint Pancrassers en Koedijkers? En is het nou slechter of beter geworden na de fusie? Dat was eigenlijk... Dus we hebben geen vragen gesteld: wil je bij de ene of bij de andere gemeente? Maar het ging daar een beetje over. Het verbaast me dat het eigenlijk zeker niet slechter geworden was en dat de mensen zich nog steeds Koedijker en Sint Pancrasser voelden. Dat is volgens mij, het ideaal wat je zou willen halen is dat... Nou, ik woon zelf in een gemeente met 31 kernen en daar zit het, het bestuur zit in Hoofddorp en de rest zijn allemaal door... En dat is van het begin af aan zo, vanaf 1852. Maar als u mij een postkaart stuurt, Arthur van Dijk, naar mijn adres met het nummer en u zegt Haarlemmermeer, dan weet ik niet of die aankomt. Maar als u zegt Badhoevedorp komt hij wel aan. Dus die 31 kernen hebben allemaal hun eigen identiteit gehouden. Ik denk dat daar de sleutel wel ligt, in welk construct u ook kiest, dat u heel goed weet wat die identiteiten in uw eigen gemeente zijn. Want er zijn nu al gemeenten die meerdere kernen hebben en die dan willen gaan fuseren. Ook binnen uw eigen gemeente moet u die kernen op een of andere manier al een plek geven, een identiteit geven. Die mag zeker niet verloren gaan. Of dat allemaal in zo een raad vertegenwoordigd kan worden, dat is, denk ik, best ingewikkeld, want uiteindelijk gaat die raad natuurlijk over het algemeen belang. Dat betekent dat iedere kern en iedere inwoner in een gemeente ertoe doet en dat je hier met elkaar zit niet voor het belang van een woongemeenschap, maar echt voor het belang van de gemeente, zoals u die vertegenwoordigt. Dat doet u nu al en dat zou in welk nieuw construct ook zo moeten plaatsvinden. In het begin zie je wel eens, dat zag je bij Edam-Volendam toen Zeevang fuseerde, dat er ook specifiek raadsleden uit de omgeving van Zeevang kwamen, dat kan natuurlijk, maar die zijn democratisch gekozen, maar die zullen al heel snel ook merken dat je bezig bent om de gemeente te besturen, zoals u ook hier doet en zoals dat ook in andere gemeenten gebeurt. En dat is maar goed ook, want ja, anders dan zouden we individuele belangen hier aan het behartigen zijn. Dat is natuurlijk niet de bedoeling.

De voorzitter: Dank. Ik kijk nog even verder. Zijn er nog opmerkingen of vragen aan de commissaris? Ja, de heer Doorn.

De heer Doorn: Ja, dank u wel. Ik heb nog wel een vraag die hier in het verlengde ligt, denk ik. Identiteit, wordt ook heel vaak gesproken over de schaal van de gemeente en de korte

lijnen die verloren zouden gaan. Ik ben heel benieuwd naar uw ervaring dan wel visie daarop. Is dat iets wat daadwerkelijk zo is? Heeft u daar ervaring mee, ook bij andere gemeenten? Heel graag daar, ik hoop dat ik duidelijk ben, uw visie op.

5 **De voorzitter:** De commissaris.

10 **De heer Van Dijk:** Het grappige is, als ik voor mijn Staten wel eens zelf een portefeuille verdedig, dan vergeet ik nog wel eens, en dan word ik gecorrigeerd door mijn vicevoorzitter, wat ik zelf ook altijd doe: spreken via de voorzitter. Nou, een mooi voorbeeld vind ik daar
15 eigenlijk wel van de ambtelijke samenwerking tussen Amstelveen en Aalsmeer, want die gingen ambtelijk samenwerken. Als je in die tijd binnenkwam in het gemeentehuis van Aalsmeer en je zei: goedemorgen, morgen, morgen, morgen, morgen... Daar was dus niemand meer. Ik denk dat dat voor de inwoners van Aalsmeer wel een hele grote stap was. En als je het dan hebt over nabij, dan is het eigenlijk de warmte die ik voel als ik hier...
20 Complimenten overigens hoe u, het staat er al even, maar het ziet er keurig uit, uw gemeentehuis, raadhuis, ik weet niet hoe u het hier noemt.

De voorzitter: Gemeentehuis.

20 **De heer Van Dijk:** Gemeentehuis. Dus ik ga ervan uit dat de inwoner zich welkom voelt als hij hier binnenkomt en aan het loket staat. Als u nu bij het gemeentehuis van Aalsmeer binnenkomt, dan zijn er weer vijftig ambtenaren die kant opgehaald en is in ieder geval de ondernemer van Aalsmeer gewoon, heeft een loket in Aalsmeer. En de ondernemer of
25 inwoner van Amstelveen heeft dat in Amstelveen. Dus ik denk dat je daar heel goed over na moet denken, wat nou eigenlijk onze inwoners voelen en zien van de gemeente en wat nabij is. Ik denk dat dat een van de punten is die... Tegenwoordig, alles gaat al digitaal. Aanvragen van een paspoort, noem maar op. Het ophalen ervan is zo een punt. En ik zag dat bijvoorbeeld in Haarlemmermeer die laatste fusie die daar heeft plaatsgevonden, dat was een fusie, dat was met Haarlemmerliede en Spaarnwoude, nou, daar was eigenlijk
30 nauwelijks nog het gemeentehuis open. Wat Haarlemmermeer, de nieuwe gemeente, heeft gedaan is het punt opgewaardeerd. Dus daar zitten gewoon vijf dagen in de week weer mensen waar je je diensten kan afhalen. Ik moet u eerlijk zeggen, ik ga liever daarheen, dan naar Hoofddorp, omdat in Hoofddorp moet ik een afspraak maken. Dan krijg ik een afspraak. Dan kan ik mijn paspoort halen. In Haarlemmerliede is het knus en iets kleiner en kan ik
35 eigenlijk veel makkelijker naar binnen lopen, tenminste dat was zo. Ik weet niet of dat nog zo is. Dus er zijn wel voorbeelden van. En omvang, want dat hoor ik ook vaak, wat is de ideale omvang voor bijvoorbeeld samenwerking? Dat vind ik een hele ingewikkelde, want als je al oprecht samenwerkt met dezelfde visie dan kan je zelfs met een kleinere hoeveelheid samenwerken, want dan is er namelijk geen discussie over wie, wat, waar en verdeling en
40 dat soort zaken meer. Als je dat niet hebt, dat zie je bijvoorbeeld toch een beetje bij de BUCH gebeuren, dan is het best soms ingewikkeld voor zo een organisatie. De BUCH heeft volgens mij achthonderd medewerkers, dat is een bijna 100.000+-gemeente, dus opgeteld zou dat makkelijk moeten kunnen. Maar ik snap ook wel, als je vier besturen hebt, die hebben natuurlijk allemaal andere mensen. En ja, dan wordt het, denk ik, ingewikkelder. Dus
45 er zijn een aantal knoppen waar je, volgens mij, aan kunt draaien. Maar het begint en dat, denk ik, dat toch het allerbelangrijkste is, is dat de burger zich herkend voelt en dat hij bij een overheid terecht kan. Dus dat er altijd wel een punt is waar je naar binnen kan lopen en waar je ook te woord wordt gestaan. En waar je het gevoel hebt, ja, ik word op een goede manier behandeld. Maar heel veel gebeurt er natuurlijk ook buiten de burger om. Dus de nabijheid
50 is, volgens mij, ook veel meer of het bestuur zicht heeft op wat er in de buurt gebeurt, dat de openbare ruimte er netjes uitziet. Dat de verlichting brandt. Dat er zaken goed geregeld zijn. En ja, dan... Als je dat allemaal goed voor elkaar hebt, zeg ik wel eens, hoe minder last je van de gemeente hebt, hoe beter het is. Want eigenlijk moet je natuurlijk, vooral als burger, geen last hebben van de gemeente.

55

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk ook even naar de tijd. Ja, ik zie de heer Sanders. Die wil nog een vraag stellen en daar gaan we hem natuurlijk de gelegenheid voor geven. En dan stel ik voor dat dat de laatste vraag is en dat we dan de resterende tijd nog even aan het onderwerp weerbaarheid en integriteit besteden. De heer Sanders, VVD.

De heer Sanders: Dank u wel, voorzitter. Ik heb een korte vraag, maar ja, ik ben niet verantwoordelijk voor het antwoord natuurlijk. Ik heb me de laatste tijd wat meer verdiept in cultuur. Het woord viel net ook al. Wat is nou cultuur? Ik kom in onze provincie eigenlijk op heel veel plekken. In Assendelft heb je de paardenraces. In Volendam heb je de toeristen. Iedereen heeft zo wel iets wat heel zichtbaar is. Ik voel wel een beetje mee met de Wormerlander die bang is zijn cultuur kwijt te raken, want wij hebben een hele bijzondere cultuur. We hebben 15.000 grutto's. Wij zijn zowat klein Giethoorn. Iedereen heeft wel een bootje ergens aan de sloot liggen, maar we hebben verder eigenlijk niks. We hebben geen paardenraces, we hebben geen optochten, we hebben... Ja, we hebben drie grote fabrieken staan. Maar ja, daar komen we, behalve als we bestuurder zijn, niet binnen. Heeft u voorbeelden, u komt overal in de provincie, u heeft dan alle gemeentes nu minstens een keer bezocht, heeft u nou voorbeelden waar wij op bezoek kunnen gaan? Om eens te kijken hoe zij daarmee omgegaan zijn, als je eigenlijk geen wapenfeiten hebt, maar dat de natuurbeleving zo een sterk bindend middel is?

De voorzitter: Commissaris, hebben wij voorbeelden van cultuur, als drager en hoe dat gegaan is in zo een traject? Ja, dat is wel een lastige vraag hoor. Dat is wel een leuke vraag, ja.

De heer Van Dijk: Ja, mevrouw de voorzitter, dat is het. Nou, ja, ik vind dat u zichzelf tekortdoet, want ik denk dat die natuur juist heel kenmerkend is voor de groen-landelijke gemeente die wij hebben. Ik vind dat wij daar heel spaarzaam mee om moeten gaan. Dat wij dat moeten koesteren omdat dat ook longen zijn, zal ik maar zeggen, in deze regio. Ik hoop met mij, dat heel veel mensen daar zo over nadenken. Dus in die zin heeft u ook een hele zware verantwoordelijkheid op uw schouders om dat als gemeente zo te houden en te zorgen dat, ja, dat dat onderdeel is en blijft van de provincie Noord-Holland en in het bijzonder van de Zaanstreek-Waterland. Dus in die zin is het misschien maar goed dat daar geen paardenraces zijn en geen Formule 1 of iets anders, maar dat dat echt gewoon mooie natuur is. Ik vind eigenlijk ook dat dat in alles wat u doet of het nou plan A, B of C is, maar ik ga het niet voor u bedenken, maar dat een van de, de ondergrens wel is dat u zegt van ja, met welke samenwerking of wat de uitkomst ook is, dat is wel iets wat voor ons heel erg van belang is. Dus welke partner en in welke vorm u ook gaat samenwerken, zou dat een ondergrens moeten zijn om dat ook te behouden. En ja, als u die garantie niet krijgt, dan moet u twee keer nadenken of dat dan wel een goed huwelijk zou kunnen worden of wat dan ook of een verkering of een verloving. Dus ik vind dat juist een van de kenmerken. Ik denk dat dat misschien juist ook wel uw zorg is, ook hier in de raad, om dat zo te houden. Wat moet je daarvoor doen om dat zo te houden? Dat lijkt me best ingewikkeld, met de druk op woningbouw, allerlei zaken die er spelen. Met ook de asielspreidingswet. U moet er ook uw aandeel in leveren. Dat wordt dan steeds lastiger. Dus in die zin, maar daar hadden we het vanmorgen ook over, er komt best veel op gemeenten af. Ik noem u geen kleine gemeente, maar een gemeente met minder inwoners. Dat is het verschil. Maar het gebied kan soms heel groot zijn. Dat maakt het evenwicht, nou ja, de balans in de besluiten die u moet nemen ook best ingewikkeld.

De voorzitter: Dank, voor deze laatste vraag en ook het antwoord op deze vraag. Daarmee sluiten we het onderwerp Bestuurlijke toekomst af en kijken we nog even naar de agenda, het volgende onderwerp. Dat betreft weerbaarheid en integriteit.

4. Weerbaarheid en integriteit

De voorzitter: Een belangrijk onderwerp. Een onderwerp waar wij ook vaker met elkaar over in gesprek zijn, ondanks natuurlijk onze mooie nieuwe gedragsregels Integriteit, met elkaar afgesproken, maar het onderwerp gaat natuurlijk veel verder. De provincie heeft onder leiding van de commissaris, samen met de burgemeesters van Noord-Holland, het initiatief genomen om te komen tot een weerbaarheidsnorm. Ik denk dat het leuk is, commissaris, als u even wat meer vertelt over uw betrokkenheid bij het onderwerp en ook dit initiatief.

De heer Van Dijk: Ja, dank u wel, mevrouw de voorzitter. Het is heel goed om te zien dat wij eigenlijk... Toen ik aantrad lag er al deels een opdracht, omdat mijn voorganger al een beetje bezig was met ook de weerbaarheid van de eigen provincie. Dat had natuurlijk alles te maken met het verleden. Dingen die daar zijn gebeurd. Ook met bestuurders. Dat heeft zich eigenlijk doorgeëvalueerd tot een heel proces met de burgemeesters uit Noord-Holland om eigenlijk alles wat we doen op het gebied van weerbaarheid van het openbaar bestuur en de integriteit, ondermijning, om dat bij elkaar te brengen, van elkaar te leren en vooral ook te zorgen dat gemeenten dat niet allemaal zelf hoeven te verzinnen, maar dat je het ook van je collega kunt kopiëren. Nou, dat is van het slot van de voordeur, zal ik hier maar zeggen, tot het beschermen van uw ICT en de data die u van inwoners onder u heeft, tot aan de integriteit van de raad, het vertrouwen in het bestuur. Het gaat eigenlijk over dat hele proces. Zoals dat in Nederland dan gaat, dan breng je dat bij elkaar en dan noem je dat Noord-Hollandse weerbaarheidsnorm, maar feitelijk is het een product van 44 gemeenten en drie Regionale Informatie en Expertisecentra, de RIEC's die daarin hebben samengewerkt. Als het goed is, ik weet niet of het hier al behandeld is, maar het komt ook nog hopelijk in uw raad, het is geen verplichte kost, maar het is een richtsnoer wat we allen gebruiken om te zeggen: in Noord-Holland doen we er alles aan om het vertrouwen in het openbaar bestuur op zo een hoog mogelijk niveau te brengen. Het leuke is dat ik ook steun heb vanuit mijn Staten. We doen daar natuurlijk zelf ook aan mee, als provincie. We hebben eigen verantwoordelijkheid. Daardoor heb ik wat tijd, geld en middelen om dat ook deels te ondersteunen. Nou ja, ik hoop dat we daarmee in ieder geval ook de slechte invloeden van buiten zoveel mogelijk buiten houden.

De voorzitter: Dank, voor deze toelichting. Een kleine toelichting van mijn kant ook, als portefeuillehouder. Ja, wij gaan ook met de weerbaarheidsnorm aan de slag. Die zal begin volgend jaar bij ons op de agenda komen. Ook heeft u hier, volgens mij, al een raadsbericht over ontvangen met wat meer toelichting. Ik denk een belangrijk een breed onderwerp. Misschien is het wel aardig om op een aspect in te gaan, een specifiek aspect op dit thema en dat zijn natuurlijk de verkiezingen die er ook weer aankomen. De lijsten die we met elkaar gaan vaststellen. We hebben de risicoscans voor de wethouders bijvoorbeeld ook en alles is erop gericht om ook ervoor te zorgen dat wij als openbaar bestuur ook gevrijwaard blijven van ongewenste invloeden. Ik ben wel heel erg benieuwd naar de visie van onze gemeenteraad. Hoe jullie aankijken tegen dit thema en ook tegen de aankomende verkiezingen en het belang van tegengaan van ondermijning in het democratisch proces. Wil iemand daar iets over zeggen? Ja, dat is de heer Haalboom van de POV.

De heer Haalboom: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik was even benieuwd of de commissaris ook kan aangeven of het plan wat nu gemaakt wordt, of het beleid, of dat afwijkt van andere provincies? Of is dat gelijk?

De voorzitter: Commissaris.

De heer Van Dijk: Nou, dat is redelijk gelijk, ja. Het is niet zo dat we het een-op-een kopiëren, omdat er zijn wel verschillende uitdagingen. Niet alle provincies lijken op elkaar, maar het is wel zo dat we een beetje gelijk optrekken om te zorgen dat, nou ja, dat het in Nederland wel een beetje gelijke tred houdt. Ja.

De voorzitter: Wie wil iets kwijt over dit thema. Ja, de heer Kindt, PvdA.

De heer Kindt: Dank u wel, voorzitter. Ja, onze fractie, onze afdeling, die maakt al gebruik van de procedure dat voor kandidaat-raadsleden, ook een Verklaring Omtrent het Gedrag wordt aangevraagd en dient overlegd te worden. Onze ervaring is daarbij in praktische zin, dat er soms geen verklaring wordt overlegd door wat voor een reden dan ook. Dat kunnen ook redenen zijn die niet direct als gevolg zouden kunnen hebben dat iemand niet kandidaat kan staan. Dus bij onze afdeling hebben we dat geëvalueerd en besloten van die Verklaring Omtrent het Gedrag die wordt wel aangevraagd, alleen de uitslag in welke zin die willen wij graag weten. Want ook als er een verklaring komt van nou, die Verklaring Omtrent Gedrag wordt niet overlegd, dan kan het soms toch een reden zijn van nou, wij hebben deze materie zelf ook verder besproken en wij vinden, dat bij onze afdeling, dat iemand toch een kans moet krijgen.

De voorzitter: Ja, dank voor het delen van deze visie. Commissaris, wilt u daar iets op zeggen?

De heer Van Dijk: Nou ja, ik ben blij dat u dat doet. Een van de onderdelen in de weerbaarheidsnorm is ook juist rondom verkiezingen om daar aandacht aan te besteden, want het is een beetje vervelend om zo te zeggen, maar er zijn ook mensen die bewust soms een ingang zoeken in de politiek om vervolgens voor eigen belang of voor anders belang met niet helemaal zuivere redenen dingen te doen. Ten aanzien van de verklaring van, de VOG, zoals het zo mooi heet, kijk, het hoeft natuurlijk helemaal niet te betekenen als iemand in het verleden iets gedaan heeft dat hij naar de toekomst toe geen goed raadslid zou kunnen zijn. Wat veel belangrijker is dat u geen verrassingen krijgt. Dat als iemand hier namens uw partij zit en hij wordt vervolgens op iets aangesproken wat u had kunnen weten, maar wat door hem niet verteld is, dan heeft u misschien toch wel een probleem en een uitdaging. Als eenmaal iemand hier zit, ik ga u zeggen, de burgemeester krijgt dat raadslid niet zomaar weg. En u ook niet. Dat wordt dan wel heel vervelend. Het is wel een beetje een extreem wat ik nu schets, maar het is een van de redenen dat ik ook bij al mijn kandidaten die ik spreek voor het toekomstig burgemeesterschap altijd vraag: luister, ik kan internet niet afstruinen, want ik kan namelijk niemand garanderen dat er niet iets op internet staat. Maar ik kan wel zeggen, ik leg het bij u neer. Ik wil van u graag weten, trekt u iets achter u aan? Nou, ik ben zelf ooit wethouder geweest, tien jaar lang. Ik kan u vertellen, toen bekend werd dat ik voorgedragen zou worden als commissaris in Noord-Holland, had ik al voorspeld bij de vertrouwenscommissie dat er ook een aantal inwoners waren in Haarlemmermeer die niet blij met mij waren, want ook als bestuurder neem je soms besluiten waar mensen het niet zo fijn vinden. Ik werd toen ook in een brief afgeschilderd als een baas van een criminele organisatie die eigenlijk nooit commissaris zou mogen worden. Dus het is gewoon heel verstandig om het wel te doen en het vooral met de kandidaat te bespreken. Ik weet dat bij meerdere politieke partijen daar vaak lijsten zijn die gemaakt worden met vragen die je kunt stellen, dus je een beetje geholpen wordt. U bent toch straks met de verkiezingen, maar daar had ik het ook met - daar wordt ook aandacht aan besteed hier in Wormerland - met de burgemeester over, dat je als een soort van poortwachter toch een beetje... Om mensen ook te laten realiseren, let wel, u zit hier in deze stoelen, maar u zit ook in een glazen huisje, net als wij. Alles wordt in de gaten gehouden. Ik heb nog net geen bodycam om. Maar alles wat wij doen is openbaar, is opvraagbaar via de Woo. Of het nou WhatsApp is of e-mail. Ja, je gaat dus wel... Je stapt wel in een wondere wereld van het glazen huis.

De voorzitter: Ja, en dat glazen huis, dat brengt ook met zich mee dat wij natuurlijk als openbaar bestuur een voorbeeldfunctie hebben. Dat mensen zich daar ook aan optrekken en daar ook nou ja, zich aan spiegelen. Dus dat vind ik ook altijd een heel belangrijk aspect. Wie wil nog meer hier iets over zeggen? Weerbaarheid. Hebben je... Ja, de heer Doorn, GroenLinks.

De heer Doorn: Ja, dank u wel. Ik ben ook heel benieuwd naar uw inschatting, want u begon al, ik heb het tegen de commissaris, als ik u zeg, de commissaris begon al over 2026. Nou was er ook laatst een artikel, ook in Binnenlands Bestuur, onder andere over de moeite die er steeds meer is om burgemeestersvacatures vervuld te krijgen. In 2026 hebben we het ravijnjaar. Dan kunnen wij ons afvragen welke raadsleden zich nog beschikbaar willen stellen om als buffer tussen Den Haag en de burger te gaan staan. Ja, afgelopen week hebben wij nog raadsleden gehad wiens oor... Of in ieder geval die tinnitus hebben opgelopen, vanwege het vuurwerk wat is gegooit. Op het moment dat raadsleden van tevoren al kunnen inschatten dat zij eventueel verantwoordelijk zullen zijn voor drastische maatregelen om de financiën van de gemeente op orde te houden, terwijl Den Haag steeds minder geld levert terwijl er meer taken zijn, als u die moeite eventueel inschat en dus eigenlijk de nood die verhoogd wordt om wel mensen op hun plek te krijgen, dat betekent ook dat er misschien wat makkelijker gekeken wordt en ook de ingang wat makkelijker wordt voor mensen die wellicht een risico vormen. Is dat iets waarover gesproken wordt, ook op provinciaal niveau? Worden daar inschattingen gemaakt?

De voorzitter: De commissaris.

De heer Van Dijk: Nou ja, ik weet niet of dat het feit dat wij minder geld krijgen uit Den Haag, of dat er een ravijnjaar komt, of dat nou verkeerde mensen aantrekt. Ik denk wel dat het meer dan ooit van ons, als bestuurders en dan heb ik het niet alleen over uw college of gedeputeerde, maar juist ook over Statenleden, raadsleden, dat het steeds meer van ons vraagt om de juiste keuzes te maken. Dat is best ingewikkeld. Zoals u weet, samen met de samenwerkende provincies via het IPO, de samenwerkende gemeenten via het VNG, wordt er natuurlijk enorm gesproken, ook in Den Haag over de financiën. De meicirculaire volgend jaar zal een hele belangrijke worden in wat dat betekent voor 2026. Ja, ik ga er maar geen... Ik kan niet in een bol kijken, maar je hoopt dan toch altijd wel dat op enigerlei wijze, ook in Den Haag gezien wordt dat het heel lastig wordt voor gemeenten. Vanuit interbestuurlijk toezicht Financiën heb ik met de wethouders Financiën al een keer... althans een keer, we zijn een keer bij elkaar gekomen en rondom de meicirculaire zullen we dat weer doen om te kijken hoe maken we de balans op. Op dit moment is het zo dat ik kijk naar 44 gemeenten. Ik geloof dat één gemeente op dit moment onder preventief toezicht staat, dus dat betekent dat wij geen sluitende begroting hebben, maar als ik naar 2026 kijk, dan ziet dat wereldje er natuurlijk heel anders uit. Dat betekent voor veel meer provincies dan alleen Noord-Holland, dat de provincies dan wel heel veel gemeenten onder preventief toezicht gaan krijgen, mogelijk. Dat zou dan betekenen dat je bij iedere... Nou, dat je dan terugvalt op de begroting van het jaar daarvoor en bij grotere investeringen altijd toestemming nodig hebt van de provincie. Dat zou betekenen dat mijn college dan twee dagen gaat duren, want dan moet je al die besluiten nemen voor al die gemeenten. Dus daar zit best wel zorg. Nee, mijn zorg zit veel meer, dat wij met de overheid daar goede afspraken over gaan maken naar de toekomst toe. Ik zie minder in dat dat... Ik hoop juist dat mensen gestimuleerd worden om door dit soort ontwikkelingen ook een stap in de politiek te willen zetten. Dat wij proberen, met elkaar, die rol en de positie van gemeenten in Nederland toch weer nog meer op de kaart te zetten, want gemeenten zijn heel hard nodig. Ja, dat is toch wel een laag, denk ik, in het Huis van Thorbecke die het meest en het dichtst bij onze inwoners staat.

De voorzitter: Er was ook nog een ander aspect in de bijdrage van de heer Doorn. Ik pik hem er even uit: geweld tegen politieke ambtsdragers. U gaf wellicht aan vanwege bezuinigingen, maar dit is natuurlijk een thema wat heel breed speelt tegenwoordig. Kunt u daar nog uw visie op geven?

De heer Van Dijk: Ja, dat gaat vooral over omgangsvormen. Daar maak ik me wel zorgen over. Den Haag is daar niet echt een mooi voorbeeld in over hoe je met elkaar omgaat. Wij hebben onlangs in de Staten ook een nieuwe gedragscode vastgesteld. Daar hebben wij met name ook iets vastgelegd over hoe gaan we met elkaar om? Wat vinden wij normaal? Ja, ik

denk dat wij in Nederland de afgelopen jaren onder de politieke correctheid wel heel veel gedrag wat niet normaal is, normaal hebben gevonden. Ik denk dat wij nu met elkaar weer gewoon het eerlijke gesprek, het goede debat moeten voeren, maar het moet wel gaan over de inhoud en niet over de personen erachter. Ik zal binnenkort zelf ook met een opiniestuk
5 komen over hoe ik vind dat er tegenwoordig ook in Den Haag over het functioneren van burgemeesters wordt gesproken. Ik vind dat dat echt niet kan. U hoeft niet van uw burgemeester te houden, maar u moet wel respect hebben voor het feit dat ook een burgemeester niet vrijblijvende verantwoordelijkheden op zijn of haar schouders draagt die op sommige momenten in een, toch een vorm van eenzaamheid besluiten moet nemen. Ja,
10 daar kun je voor of tegen zijn, maar dat kan nooit betekenen, dat je dan daarmee de persoon van de burgemeester ter discussie stelt. Dat is wat anders als het functioneren. Die twee dingen moeten wat mij betreft uit elkaar gehouden worden. Maar ik moet u eerlijk zeggen, Den Haag heeft daar de afgelopen... het afgelopen jaar niet echt voorbeelden gegeven hoe we daarmee omgaan. Dat spijt mij. Ik zeg het hier heel nadrukkelijk, omdat ik vind dat wij dat
15 met elkaar ook niet normaal moeten vinden en dat gewoon moeten uitspreken.

De voorzitter: Dank je. Nog een vervolgvraag van de heer Doorn.

De heer Doorn: Ja, want mijn vraag eigenlijk die ik stelde die heb ik nog niet helemaal
20 beantwoord gezien. Op het moment dat de spoeling dunner wordt is er een grote kans... En eigenlijk hebben wij dat al gehad ook bij partijen hier, in de raad. Er zijn een tweetal partijen geweest die in eerste instantie hebben gezegd van het is voor ons moeilijk. We gaan niet door. Maar uiteindelijk is dat wel gelukkig geweest, dat er zaken mogelijk werden en dat
25 partijen toch in ieder geval ook in een samenwerking door zijn kunnen gaan. Maar op het moment dat de spoeling dunner wordt, worden ook de wensen met betrekking tot kandidaten misschien wat meer fluïde. Ik kan mij voorstellen dat in 2026 en daar doelde ik eigenlijk op, wie wil er nog raadslid worden? Als je dan minder kandidaten hebt, dat dan ook de kans dat er kandidaten tussendoor glijpen die je liever niet zou willen hebben misschien ook groter
30 wordt. Ik weet niet of daar wel eens over nagedacht is en over gesproken is. Daar ben ik benieuwd naar. Dank u wel.

De voorzitter: De commissaris.

De heer Van Dijk: Nou, wat je wel merkt in Nederland is, dat het wel vluchtiger is geworden.
35 Dus je ziet wel dat mensen die in- en uitstromen dat dat, dat is de laatste jaren wel toegenomen. Maar ja, ik vind het heel lastig om over individuen uitspraken te doen en/of partijen inderdaad. Kijk, als een partij gewoon serieus bezig is en je kunt geen kandidaten vinden, dan moet je je ook serieus afvragen of je eigenlijk wel bestaansrecht hebt als partij. Dat is natuurlijk 1. Dat kan zijn doordat je gewoon weinig inwoners hebt waaruit je kunt
40 vissen. Dat is natuurlijk ook... Ja, je kunt moeilijk... Als je een gemeente hebt van 12.000 inwoners bij wijze van spreken en je wilt tien partijen hosten, dan betekent dat, dan moet je toch wel heel veel kandidaten selecteren. Juist is, denk ik, die weerbaarheidsnorm ontwikkeld om ons te beseffen van het feit dat als dat zou gebeuren, dat je daar dan wel op
45 tijd rekenschap van neemt. Maar als je natuurlijk een partij bent die koste wat het kost kandidaten op de lijst wil hebben, het maakt niet uit wie het is, als ik die lijst maar kan vullen, als dat de reden is, ja, dat kan ik niet tegenhouden. Dat kan zelfs uw burgemeester niet tegenhouden. Maar dat betekent wel dat uiteindelijk de discussie over wat is echt nodig voor deze gemeente, dat wordt dan wel een interessante discussie, want dan is de vraag of de
50 persoon die achter de microfoon zit daar zit voor zichzelf of dat die daar zit voor de gemeenschap. En vroeg of laat gaat zich dat wreken. Dat zie je eigenlijk in iedere gemeenteraad gebeuren waar dat het geval is, ik ga geen voorbeelden noemen, maar dat wrekt zich vroeg of laat.

De voorzitter: Dank voor deze toelichting. Ik kijk ook even naar de tijd, want we zijn ietsje
55 uitgelopen, dus het is nu ook iets over vijfen. Zijn er nog dringende vragen of opmerkingen

over dit onderwerp of kunnen wij dit zo gaan afsluiten? We kunnen het zo gaan afsluiten. Mooi. Een hele mooie reflectie die wij hier met elkaar gedeeld hebben. Dank ook aan de commissaris, aan de plaatsvervangend kabinetschef en aan de medewerkers van de commissaris. Ik ga jullie zo meteen een klein presentje aanbieden, namens de gemeente

5 Wormerland, maar niet voordat ik u allen bedankt heb voor uw bijdrage en ik wil de leden van de gemeenteraad en de leden van het college en de commissaris en zijn gevolg graag uitnodigen voor een fotomoment zo meteen. En dan wil de commissaris zo meteen ook nog even het woord over. Dat zal gaan plaatsvinden in de hal, dus loopt u zo meteen, nadat ik het presentje heb overhandigd niet meteen weg, maar dan gaan we even naar het
10 fotomoment. Dat gaan we hier doen. We gaan het hier in de hal doen. Heel goed. Hier in het midden. Prima, oké. Commissaris?

De heer Van Dijk: Ja, ik wilde nog u bedanken, maar ik ben hier natuurlijk nooit alleen, dus... De regiomanager Jeroen Pistor zit daarachter, Vincent de Haan, dat is een van mijn
15 kabinetsmedewerkers en natuurlijk Sabine, dus die hebben het met elkaar voorbereid. En ook, dat kwam even niet aan de orde, maar vooral ook in de regionale samenwerking en nu als regio is Jeroen, Jeroen Pistor is een van onze verbindingsofficieren, zal ik maar zeggen, tussen de provincie en uw gemeente. Het deed mij deugd dat uw wethouders wel zeiden van nou, die kennen wij al. Dus we hadden een gesprek gearrangeerd, maar wellicht was het
20 overbodig. Maar in ieder geval was het een nadere kennismaking. Maar in ieder geval dank dat wij hier mochten zijn vandaag en heel veel succes ook met het proces waar u inzit.

5. Sluiting

25 **De voorzitter:** Nou, dank voor deze mooie woorden. Wat wij voor jullie hier hebben klaargemaakt dat is een beschuitsblik. Ongetwijfeld zijn jullie op de hoogte van de rijke geschiedenis van Wormerland en de beschuitsbakkerijen die hier gestaan hebben. De Beschuitstoren is daar nog een herinnering aan. Meer dan honderd bakkerijen hadden wij hier die scheepsbeschuiten bakten. Die konden lang goed blijven en daarom met onder
30 andere de VOC mee naar verre oorden. In die zin is Wormerland en Wormer ook verbonden aan de rijke geschiedenis van Nederland. Vandaag zit er geen scheepsbeschuit in, maar een zoete herinnering, dus we hopen ook dat de herinnering aan dit ambtsbezoek zoet is en natuurlijk ook aan alle ambtsbezoeken die u gehad heeft. Wij zijn er een beetje de hekkensluiter in. Nogmaals dank en heel graag blijven we met elkaar in gesprek.